PIERWSZA ŁAWKA · GODZINY WYCHOWAWCZE · KLASY VII–VIII

Fake newsy i krytyczne myślenie

Scenariusz godziny wychowawczej (45 minut) dla klas VII–VIII. Uczniowie poznają cztery pytania, którymi sprawdza się informację, ćwiczą je na wymyślonych wpisach z sieci, rozpoznają sztuczki, które grają na emocjach, i ustalają, co robić z informacją, której nie da się sprawdzić. Przykłady są neutralne – bez polityki i bez prawdziwych osób.

Co jest w materiale

1	**Zanim zaczniesz i zasady rozmowy** Dlaczego przykłady są wymyślone i jak rozmawiać, żeby nie powstał spór polityczny.	2 strony
2	**Scenariusz „Sprawdź, zanim udostępnisz”** 45 minut: wpis, który wszyscy udostępniają, cztery pytania, wpisy do sprawdzenia, sztuczki emocjonalne, umowa „zanim udostępnię”.	45 min
3	**Karta ucznia „Detektyw informacji”** Zadania o czterech pytaniach i sztuczkach – z kluczem.	1 karta
4	**Do druku** Wymyślone wpisy do sprawdzenia, plakat „Cztery pytania”.	2 strony

Zanim zaczniesz

Wszystkie wpisy w materiale są wymyślone i dotyczą tematów bezpiecznych (szkoła, zwierzęta, jedzenie, pogoda, technologia). Nie omawiamy na zajęciach bieżących sporów politycznych ani prawdziwych osób – chodzi o umiejętność, nie o to, kto ma rację.

Cztery pytania w scenariuszu to prosta wersja zasad, które powtarzają organizacje sprawdzające fakty, m.in. kampania NASK „Sprawdź, zanim udostępnisz” i Stowarzyszenie Demagog: kto jest autorem, kiedy to opublikowano, skąd autor to wie, czy podają to inne wiarygodne źródła. Ważne jest też, by nie powielać informacji budzącej niepokój, zanim się ją sprawdzi.

Uwaga na obrazy i nagrania. Zdjęcia i filmy także mogą być przerobione albo wygenerowane przez sztuczną inteligencję; stare zdjęcie bywa podawane jako nowe.

Wskazówki dla nauczyciela

Przygotowanie

- Wydrukuj wpisy do sprawdzenia (komplet na klasę – jeden wpis na grupę), kartę „Detektyw informacji” dla każdego ucznia i plakat „Cztery pytania” (A3).
- Jeśli masz rzutnik, możesz wyświetlić wpisy; telefony uczniów nie są potrzebne (od 1.09.2026 r. obowiązuje zakaz korzystania z nich w szkole podstawowej, z wyjątkami w art. 98a Prawa oświatowego).

Zasady rozmowy z uczniami

- **Nikt nie musi mówić o sobie.** Pytamy o sytuacje z kart i o to, co „ktoś w tej sytuacji” mógłby zrobić – nie o przeżycia uczniów. Każdy może powiedzieć „nie chcę o tym mówić” i wtedy nie dopytujemy.
- **Mówimy o zachowaniach, nie o osobach.** Nie podajemy imion, nie pokazujemy palcem, nie oceniamy kolegów z klasy.
- **Nie wyśmiewamy osób, które w coś uwierzyły.** Każdy może dać się nabrać – zajęcia mają uczyć sprawdzania, nie zawstydzać.
- **Spory polityczne i światopoglądowe zostawiamy poza zajęciami.** Jeśli uczeń poda taki przykład, powiedz: „Tę metodę możesz zastosować także do tego – na zajęciach ćwiczymy na wpisach z kart”.

PIERWSZA ŁAWKA

SCENARIUSZ ZAJĘĆ · 45 MINUT · KLASY VII–VIII

Sprawdź, zanim udostępnisz

Pytanie, wokół którego toczą się zajęcia: **Jak sprawdzić, czy informacja z sieci jest prawdziwa, i co zrobić, gdy nie da się tego sprawdzić?**

Zajęcia	zajęcia z wychowawcą – higiena cyfrowa i krytyczne myślenie
Klasy	VII–VIII (podstawa z 2017 r. w brzmieniu Dz.U. 2024 poz. 996)
Temat	**Sprawdź, zanim udostępnisz**
Czas	45 minut
Metody	rozmowa kierowana, praca z wymyślonymi wpisami, analiza sztuczek językowych, klasowa umowa
Formy pracy	cała klasa, praca w grupach 4–5-osobowych, praca indywidualna
Środki	wpisy do sprawdzenia, karta „Detektyw informacji", plakat „Cztery pytania" (A3)

Cel ogólny

Uczeń stosuje cztery pytania do oceny informacji z sieci i rozpoznaje sztuczki, które grają na emocjach.

Cele operacyjne – uczeń po zajęciach:

- wymienia cztery pytania, którymi sprawdza się informację (A),
- wyjaśnia, dlaczego liczba polubień i udostępnień nie dowodzi prawdziwości informacji (B),
- ocenia wiarygodność wymyślonych wpisów i uzasadnia ocenę (C),
- rozpoznaje w wypowiedzi sztuczki grające na emocjach i proponuje, co zrobić z niesprawdzoną informacją (D).

Cele w języku ucznia

- Poznasz cztery pytania detektywa informacji.
- Sprawdzisz kilka wpisów z sieci.
- Nauczysz się rozpoznawać sztuczki, które grają na emocjach.

Podstawa programowa i zadania wychowawcze szkoły

- S24, część ogólna – cele kształcenia, pkt 5 – „rozwijanie umiejętności krytycznego i logicznego myślenia, rozumowania, argumentowania i wnioskowania”
- S24, część ogólna – najważniejsze umiejętności, pkt 3 – „poszukiwanie, porządkowanie, krytyczna analiza oraz wykorzystanie informacji z różnych źródeł”
- S24, część ogólna – zadania szkoły – szkoła ma przygotowywać uczniów do „krytycznej analizy informacji, bezpiecznego poruszania się w przestrzeni cyfrowej, w tym nawiązywania i utrzymywania opartych na wzajemnym szacunku relacji z innymi użytkownikami sieci”
- S24, język polski VII–VIII, III.1.8 – „rozpoznaje manipulację językową i przeciwstawia jej zasady etyki wypowiedzi”
- S24, wiedza o społeczeństwie (kl. VIII), V.2 – „przedstawia korzyści i zagrożenia wynikające z korzystania z zasobów Internetu; rozpoznaje przemoc w cyberprzestrzeni i wyjaśnia, jak należy na nią reagować”
- Podstawowe kierunki polityki oświatowej państwa 2026/2027 – nr 4 – „Promowanie higieny cyfrowej i aktywności off-line” (m.in. bezpieczne poruszanie się w sieci i krytyczne myślenie)

Stan prawny w roku szkolnym 2026/2027

Klasy VII–VIII w roku szkolnym 2026/2027 uczą się według podstawy z 2017 r. w brzmieniu Dz.U. 2024 poz. 996 (S24). Zajęcia z wychowawcą nie mają osobnej podstawy – poniżej wymagania, które te zajęcia wspierają. Dopisz cel z programu wychowawczo-profilaktycznego swojej szkoły.

Kierunek polityki oświatowej nr 4 na rok 2026/2027 obejmuje „rozwijanie umiejętności bezpiecznego poruszania się w sieci i krytycznego myślenia”.

Kryteria sukcesu

- Znam cztery pytania: kto? kiedy? skąd wie? kto jeszcze to podaje?
- Umiem wskazać w wpisie co najmniej dwa sygnały ostrzegawcze.
- Wiem, że informacji, której nie sprawdziłem, nie udostępniam.

Wpisy – przykładowe odpowiedzi

- **Wpis 1** – podejrzany: nowe konto, brak daty i źródła, wykrzykniki, pośpiech („zanim usuną”). Taką zmianę ogłosiłoby ministerstwo – sprawdzamy na stronie MEN albo pytamy wychowawcę. Nie udostępniamy.
- **Wpis 2** – podejrzany: duża liczba polubień nie dowodzi prawdy; „naukowcy w szoku” bez nazwisk i instytucji; film mógł zostać zmontowany albo wygenerowany.
- **Wpis 3** – wiarygodny: znane źródło, link, data. Można sprawdzić na stronie IMGW.
- **Wpis 4** – podejrzany: obietnica cudu, „lekarze tego nienawidzą”, link do sklepu – wpis ma coś sprzedać.
- **Wpis 5** – do sprawdzenia: stare zdjęcie bywa podawane jako nowe. Można poszukać zdjęcia w wyszukiwarce obrazów albo poczekać na informacje lokalnych służb.
- **Wpis 6** – to nie fake news, tylko próba wyłudzenia danych. Nie podajemy loginu ani hasła; pokazujemy dorosłemu. Takie wiadomości można zgłosić do CERT Polska (incydent.cert.pl).

PIERWSZA ŁAWKA

CO JESZCZE JEST W ŚRODKU

Godzina wychowawcza: Fake newsy i krytyczne myślenie – scenariusz z kartami dla uczniów, klasy 7–8

Podgląd pokazał 4 z 11 stron. Pełna wersja: 11 stron A4, PDF do druku i DOCX do edycji.

- „Zanim zaczniesz" – co przygotować i zasady bezpiecznej rozmowy (nikt nie musi mówić o sobie)
- scenariusz na 45 minut krok po kroku
- karty dla uczniów z kluczem i materiały do druku.

Kup pełną wersję – plik od razu na e-mail

pierwszalawka.pl/material/godzina-wychowawcza-fake-newsy-i-krytyczne-myslenie-klasy-7-8